

Александар Д. СТЕФАНОВИЋ*
Université Paris-Sorbonne
Paris

Оригинални научни рад
Примљен: 19. 11. 2017.
Прихваћен: 27. 12. 2017.

АНАЛИЗА ФРАНЦУСКО-СРПСКИХ ПРАВНИХ РЕЧНИКА

У раду смо настојали да укажемо на проблем приликом превођења, односно судског тумачења, те смо у средиште анализе тог проблема поставили правне речнике и лексиконе. Тема је изабрана и на основу личног искуства преводиоца-тумача на апелационом суду у Паризу. Она је утолико више занимљива што је домен судског превођења, како усменог тако и писменог, једна од ретких перспектива за студенте са наше катедре сербскохрватистике на Сорбони. Превођење и тумачење спадају такође у један од допунских послова за предаваче ретких језика на факултетима у Француској, а пре свега у Паризу.

Кључне речи: превод судске терминологије, правни речници, правни лексикони, француски језик, српски језик, преводни кореспонденти.

Запазили смо да је један од најчешћих проблема с којим се сусрећу судски преводиоци и тумачи за српски или хрватски језик у Француској¹ недостатак стручних публикација односно озбиљних речника правних термина на релацији српско-француски, као и обрнуто: француско-српски. Наиме, постојећи француско-српски правни речници и лексикони пружају веома уопштена, и неретко, недовољна или погрешна објашњења појединих тер-

* aleksandar.stefanovic@paris-sorbonne.fr

¹ Номенклатура језика апелационог суда у Паризу не прави разлику између српског и хрватског језика и за сада не познаје (званично) босански и црногорски стандард у оквиру судског превођења-тумачења, сматрајући и даље да су део истог језика. Није иста ситуација у свим апелационим судовима (34 укупно у целој Француској а сваки има, према својим специфичним потребама, листу овлашћених судских преводилаца и тумача): нпр. у Версају, ако се српски и хрватски стандард сматрају као исти језик, босански (*bosniaque*) језик је класификован као различити језик, иако су на листи за тај „језик” исти преводиоци-тумачи као за српски и хрватски! Дакле, потешкоће при разумевању и превођењу међу различитим стандардима/језицима би евентуално могле да се појаве, али за сада нису забележене.

мина и израза², што је један додатан проблем у преводилачкој пракси који је већ поменуто у правној традуктологији³. Стручњаци се углавном служе било општим двојезичним речницима, било једнојезичним општим или стручним речницима. Служење општим речницима није увек препоручљиво, јер они, и поред своје прецизности, не могу да задовоље захтеве употребе стручних правних термина. С друге стране, једнојезични стручни терминологијски речници нису подесни зато што је понекад тешко оријентисати се који стручни термин нпр. српског језика – усвојен у српској научној, стручној и пословној употреби – тачно одговара француском термину. Још је теже ако се тражи француски термин који одговара српском утврђеном термину. Због тога су у неким случајевима и искусни преводиоци у немогућности да адекватно преведу студије и чланке, па чак и приказе законодавства на српски односно француски језик, иако ти језици имају утврђену терминологију правних појмова, пошто би буквални превод давао погрешну слику употребљених термина⁴. За класичне француске и српске речнике слободно се може казати да не одговарају појмовима и изразима данашњег књижевног језика на пољу правних наука. Општи речници, ма како обухватни били, нису дакле довољни за разумевање и коришћење стране литературе у области права јер, између осталог, исте речи имају често различито значење у обичном говору и у језику струке. Тако нпр. *désordre* на француском не значи само неред или хаос него и ману у грађењу (Корни 2012: 335). *En moins prenant* није мањак у узимању нечега, већ је то посебан правни однос у коме се једном лицу одбија дуг према заједници у случају деобе имовине или наследства (Корни 2012: 662). Неки инструменти права, сасвим обични за један правни систем,

² Речници (Кнежевић/Јовановић 2001: 490 и Јовановић/Тодоровић 2007: 935) тако нпр. предлажу „печат” за француски термин *scellés* (термин који се редовно појављује у француским кривичним поступцима). Ради се о очигледној конфузији јер *scellés* само може одговарати одузетим предметима (или документима) у судском поступку, који су накнадно пописани и запечаћени (одатле вероватно употреба термина „печат” у поменутих речницима).

³ В. нпр. Монжан-Декоден 2012.

⁴ Додатна тешкоћа за превод је и постојање два врло специфична дискурса у француској правној пракси: тзв. законодавни дискурс и судски дискурс, који су доста различити иако у суштини испреплетани. Први је карактеристичан за редакцију законика односно њихових чланова и ставова од стране законодавца, а други се користи у састављању судских одлука од стране судија или судских записничара. Приликом превођења тих двају дискурса проблеми се појављују на различитим нивоима: наиме, законодавни дискурс, односно законодавна реченица која одређује оно што се може или не може чинити, гради се око глагола који намеће, прописује или забрањује. Реченица је увек у презенту и употребљава се мушки род у трећем лицу једине јер је потребно уопштити члан законика. Тај апстрактни дискурс је из нужности упрошћен, уопштен, не би ли га судије лакше примениле у својим одлукама. Судски дискурс се примењује у судским одлукама и представља писани, конкретни израз мишљења судије. Супротно закону то је акт примене закона и француски судија је дужан, у специфичном делу намењеном за те сврхе, да прецизно изложи чињенична и правна питања која наводи на основу свог решења. Тај део се зове *Les motifs* (део који се такође зове *la motivation* или *les attendus*); изречена пресуда се налази у другом делу: *Le dispositif*, у којем је образложење пресуде изнесено уводним изразом *par ces motifs* („због тога”); о томе опширније в. код: Стефановић 2016. Текст је дакле доста сложенији, богатији а доминантно време дискурса је имперфект. Преводилац на српски језик ће морати да се прилагоди српској пракси правног дискурса јер ако се држи француског, превод би могао бити незграпан и понекад неразумљив српском говорнику. У том погледу постојећи речници нису од велике помоћи.

незамисливи су у другом, па се често могу разумети само уз извесна објашњења. Понекад, још већу забуну уносе изрази састављени од речи које се појединачно разумеју, али чије значење на оригиналном језику нема никакве везе са преводом уколико је он буквалан. *Magistrat debout* није судија или правник који стоји, већ јавни тужилац а *magistrat du siège* није судија или правник који седи, већ судија⁵. *Maison commune* није заједничка кућа, већ општина (Корни 2012: 631). *Cas d'espèce*, наизглед сасвим разумљив израз, буди различите асоцијације правницима у Србији и у Француској. Мало ко би помислио да је овде заправо реч о поднесеном правном предмету (Корни 2012: 313, 412).

Из ових првих констатација може се јасно увидети специфичност француске правне терминологије. Наиме, она се карактерише двома врло важним карактеристикама које скоро никад нису обележене у правним речницима. Француски правни појмови могу бити „ексклузивни”, тј. припадају само правном језику као нпр. глагол/формулација *ester (en justice)*, синоним за *agir en justice/saisir une juridiction* (покренути правни поступак), или пак „дупли”, тј. означавају фундаменталне појмове у праву, али такође припадају свакодневном језику, што дакако представља замку за преводиоца и тумача. Тако обични и познати француски термини као што су *divorce* (развод), *débats* (расправа) или *rôle* (листа регистрованих предмета окачена на вратица суднице) припадају и једном и другом регистру. Правни двојезични или тројезични речници не инсистирају довољно на тој карактеристици.

Француска правна терминологија је такође врло богата латинским формулацијама које су одолеле времену и преводима (боље речено прилагођењу) законика са латинског на француски. Тако је нпр. значење формулација као што су *pretium doloris* (поднесене патње), *persona non grata* (дипломата који губи акредитацију од своје земље⁶) или *res nullius* (ствар без власника, али која се може присвојити), иначе врло честе како у француским судским пресудама тако и у судској пракси, немогуће пронаћи у француско-српским речницима правних термина.

Међу постојећим публикацијама налазе се само два тројезична економско-правна речника и два двојезична финансијско-економска речника која обухватају и правну терминологију, а то су:

Речник правних термина српско-енглеско-француски (Јовановић/Тодоровић 2007);
Економско-финансијски француско-српски речник (Кнежевић/Јовановић 2001);
Српско-француски речник Политика–Право–Економија (Стругар 1998);
Економско-правни речник српскохрватско-француско-немачки (Јанковић/Ђуровић/Јанковић 1969)⁷.

⁵ Из тога произлази да термин *magistrat*, ако није допуњен, може значити „судија” или „тужилац”. То бележе Јовановић/Тодоровић (2007: 856) и Радојковић Илић (2016: 161) и делимично Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 304; 325), који дају *magistrature* и *magistrature debout* за „судство” и „тужилаштво”. Међутим, код Стругара (1998: 340) и Варничкић Донжон (2011: 146) *magistrat* је само „судија”.

⁶ У свакодневном језику „непожељна особа”.

⁷ Тај речник из далеке 1969. године је, врло логично, у неким својим дефиницијама превазиђен. Међутим, употребили смо га у овом истраживању, јер га сматрамо занимљивим и реле-

Поменућу такође и два (врло слична у концепцији) уџбеника намењена студентима права односно онима, како аутори наводе, који се у раду сусрећу са правном терминологијом на француском језику. Та два уџбеника у својој основи имају озбиљан недостатак, а реч је о томе да су скоро искључиво на француском језику, односно да као примере наводе текстове француског закона. А као недостатак који произилази из овакве ситуације, јавља се и то да су вежбања, такође, на француском језику. Ипак, као добру страну ових уџбеника, истакли бисмо речнике стручних појмова и израза или, боље речено, основних правних термина, који су дати на крају уџбеника по алфавитном реду, а ради прецизности изгледа, наведена су само она значења у којима се речи појављују у текстовима. То су:

Француски језик у праву (Варнички Донжон 2011);

Le français juridique – Француски језик у праву (Радојковић Илић 2016).

Из такве ситуације произилази да у односу на друге велике језике (енглески, руски, немачки) француско-српски правни лексикони и речници су такође непостојећи. То преводиоца-тумача често доводи у незгодан положај, што на први поглед може изгледати веома чудно с обзиром на то да Француска и Србија имају, у доста елемената, сличне правне системе.

Приликом превођења-тумачења судских аката и других докумената сличне природе уочили смо дакле низ специфичних проблема с којима се сусрећу судски преводиоци и тумачи који преводе с француског језика на српски језик или обрнуто⁸.

Проблеми о којима је реч појављују се када је потребно одабрати, на српском или француском језику, еквивалентне називе оним називима који се јављају у терминологији српског односно француског правосуђа, нпр.: правосудни органи, чиновници (звана) судија и јавних тужилаца, али и специфични термини кривичног или грађанског права⁹. Наведене потешкоће, као и неадекватно превођење одређених термина које нуде стручни речници, осветлићемо на конкретним примерима. Понудићемо такође потенцијална решења за те ситуације. Подразумева се да ћемо бити на опрезу кад се будемо сусретали с једноставним транспозицијама (калковима) које су понекад понуђене у речницима, јер би слушаалац или читалац могао да дође до погрешног закључка да они имају исто значење у оба језика. Штавише, неискусан преводилац-тумач се често суочава с конкретним лажним пријатељима у правној терминологији.

вантним у вези с неким објашњењима (в. даље у овом раду).

⁸ Додајмо овде да судски преводиоци и тумачи у Француској морају бити способни да преводе са истом лакоћом са страног језика (тзв. Б језика у преводилачком жаргону) на матерњи језик (тзв. А језик), као и са матерњег на страни. То се наравно противи стандардима преводилачке праксе који предвиђају да преводиоци а нарочито тумачи искључиво преводе на свој матерњи језик. У нашој анализи француски и српски ће дакле наизменце бити језик пошиљалаца као и језик прималаца.

⁹ За ову прилику анализу смо нарочито усредсредили на кривичну терминологију пошто она представља у нашој сербскохрватистичкој преводилачкој пракси најупотребљенији сегмент правне терминологије.

Називи француских судских органа/институција, законика или пресуда могу представљати проблеме: нпр. француски *Tribunal correctionnel* се преводи у два стручна речника перифразом: „Првостепени кривични суд за лакша кривична дела” (в. Јовановић/Тодоровић 2007: 960, Варнички Донжон 2011: 153), иако постоји могућност дословног превода који је утврђен у српском систему: „Кривични суд”, што је по нама боље и логичније решење¹⁰. Јовановић/Тодоровић (2007: 960) за *tribunal de commerce* нуде решење: привредни суд али и трговачки суд¹¹. Реч је о томе да је овај речник издат пре проглашења закона о уређењу судова, које је било 2009. године, а који одређује у својим члановима 87 и 89 да трговачки судови од првог јануара 2010. престају са радом и да све предмете за које су они били до тада надлежни преузимају привредни судови. Јовановић/Тодоровић (2007: 410), Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 368) за законик о кривичном поступку нуде, поред превода *code de procédure pénale*, и *code d'instruction criminelle* који се међутим одавно више не користи у француском правосудју¹² и који се дакако не може предложити као један од евентуалних превода. На истој равни сви речници, између осталог, бележе „одлука/решење” за *ordonnance* не помињући никад да се ради о одлуци која важи само за једно одређено време¹³.

С научно-преводиачке тачке гледишта такође смо сматрали важним да осветлимо и неколико учесталих израза у кривичним текстовима својствених судском регистру:

– „Место пребивалишта” и „место боравишта”. Неки специјализовани речници (Кнежевић/Јовановић 2001, Јовановић/Тодоровић 2007) нуде, између осталог, исти тип превода *résidence* и за пребивалиште и за боравиште. Сматрамо да је боље одредити се за *résidence permanente* (или *domicile*) и *résidence occasionnelle*, будући да српски законик о кривичном поступку узима у обзир појам времена, те тако за место боравишта подразумева место у коме грађанин привремено борави ван места свог пребивалишта дуже од 90 дана. С тим у вези су и изрази „забрана напуштања стана” и „забрана напуштања боравишта”. Специјализовани речници бележе термин *résidence* за боравиште, што може навести преводиоца на погрешан превод у оба случаја, тј. *assignation à résidence*. Међутим, овде је само „забрана напуштања стана” приближна француском *mesure d'assignation à résidence* или *résidence*

¹⁰ Налазимо такође и дословне преводе који не одговарају француској правној реалности: „поправни суд” код Варнички Донжон (2011: 153), или *tribunal répressif (de répression)* код Стругара (1998: 339) и Јанковић/Ђуровић/Јанковића (1969: 301) за одредницу *tribunal correctionnel*.

¹¹ Само „трговачки (трговински) суд” дају и Кнежевић/Јовановић (2001: 544), Стругар (1998: 339) и Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 301).

¹² У Француској кривични поступак је био уређиван током 150 година, Наполеоновим закоником (*code napoléonien*) о кривичном поступку из 1810. г. (*code d'instruction criminelle*). Данашњи законик о кривичном поступку (*code de procédure pénale*) био је успостављен 1957. године (и сваке се године мења).

¹³ Исто тако термин „оптужница” (редовно погрешно преведен у стручној литератури са *acte d'accusation*, израз који не постоји званично у француском правном језику) ближи је француском несталом термину *inculpation* (који је важио до 1993), али данас одговара формулацији *la mise en examen* (с тим што је то у Србији ексклузивна надлежност јавног тужиоца а у Француској истражног судије). О томе в. такође напомену бр. 19.

surveillée. Потребно је ипак навести у фусноти да примена електронског надзора (*surveillance électronique*) у Србији није обавезна¹⁴, али да, у циљу што ефикасније контроле поштовања мере, суд може наложити да се према окривљеном иста и примени. Додатни проблем за преводиоце је и што „забрана напуштања боравишта” не постоји у француском кривичном закону као таква¹⁵.

Различити степени сумње занимљиви су за анализу, али стручна преводилачка литература (речници) о њима буквално „ћути”¹⁶: основ сумње (дослован превод: *base du soupçon/suspicion/doute*), основана сумња (*soupçon/suspicion/doute fondé*), оправдана сумња (*soupçon/suspicion/doute justifié*) нису устројени у француском праву на начин на који се примењују у српском законодавству. У француском праву спомиње се *doute raisonnable* („умерена сумња”), *raison plausible de soupçonner* („довољна основа за сумњу”), *indices graves ou concordants rendant vraisemblable* („озбиљни и подударajuћи докази за сумњу”) и *caractère raisonnable des soupçons de commission d'une infraction* („разумна сумња извршења прекршаја”). Према принципу претпоставке невиности (*présomption d'innocence*), који налаже да сумња у сваком погледу иде у корист оптуженом, сасвим је логично што овај појам није додатно третиран у француском кривичном праву. С лингвистичке тачке гледишта, док је реч *soupçon* („сумња”) саставни део општег француског језика и примењује се за дефинисање особа или ствари, реч *suspicion* („сумња”) користи се у области права када је реч о *acte délictueux*, *infraction*, или *crime*¹⁷. У овом случају логично бисмо се определили за прилично дослован превод, тј. *motif de suspicion*, *suspicion fondée* и *suspicion justifiée*¹⁸.

Окривљени као појам у ширем смислу представља такође проблем; он у себи обухвата три процесна својства лица против којег се води или се водио кривични поступак. Израз окривљени на српском је прилично уопштен назив за окривљеног (у ужем смислу), оптуженог и осуђеног. На француски се тај термин преводи са *accusé*, *prévenu*, *personne poursuivie* или *personne*

¹⁴ У Француској се под појмом *assignation à résidence* подразумева и примена електронског надзора.

¹⁵ Наравно, ако се „боравиште” не схвати као *résidence* у смислу места сталног становања односно *domicile*, већ у смислу (могућег) привременог места становања према дефиницији коју даје Корни (2012: 913): „(...) le lieu où une personne demeure de façon assez stable mais qui peut n'être pas son domicile (ex. résidence secondaire, etc.)” [(...) место где особа дуже борави, али које не мора да буде место сталног пребивалишта (нпр. викендица итд.)]. Боравиште је заправо, као што смо то већ навели, према српском законодавству, место где особа борави, ван свог пребивалишта, дуже од 90 дана.

¹⁶ Једино Јовановић/Тодоровић (2007: 340) и Стругар (1998: 341) дају под одредницом „сумња” *soupçon*, *suspicion*, *doute* без иједног објашњења.

¹⁷ У Француској кривични систем познаје: *crimes*, *délits* и *infractions* за које су надлежни *cour d'assises*, *tribunal correctionnel* и *tribunal de police*, што би по структури одговарало вишем суду, основном (кривичном) суду и прекршајном суду, односно српском систему: тежих кривичних дела, лакших кривичних дела и прекршаја.

¹⁸ Што не значи исто што и *suspicion légitime* („леgitимна сумња”), формулацију коју (погрешно) нуде Јовановић/Тодоровић (2007: 340) и Стругар (1998: 341) под одредницом „основана сумња” без икаквог додатног објашњења. Она се, наиме, користи када једна од странака у спору захтева да се суд изостави због сумње да је судско веће, колективно гледано, непријатељски (или може бити непријатељски) настројено према њој.

*mise en examen*¹⁹. Међутим, у француском кривичном праву, сваки од тих термина/формулација има себи својствену дефиницију, и уско је везан уз равн провођења кривичног поступка, као и уз надлежне судове. Стога, особа која се кривично гони због прекршаја или лакших кривичних дела назива се *prévenu* (за њу је надлежан *tribunal de police* или *tribunal correctionnel*, в. нап. бр. 17). За злочине је надлежан француски „поротни суд” односно *cour d’assises*²⁰, и гоњена особа је *personne mise en examen*; тај назив задржава се све док се не заврши доказни поступак, а након одлагања рочишта и у ишчекивању суђења постаје *accusé*²¹. За превод „окривљени у ширем смислу”, чак и уопштен израз који се на први поглед чини прикладан, као што је *personne mise en examen* је непримерен. Наиме, српски израз се односи на свако лице за које се сумња да је учествовало у извршењу кривичног дела, али да при томе још увек није стављено под истрагу (нпр. лице осумњичено од стране оштећеног). Према томе, преводилац-тумач је суочен са стварним проблемом приликом превођења и мораће се одредити за један опширнији појам који ће обухватити све квалификације српског израза²². Чини се да француски кривични закон располаже много прецизнијим квалификацијама, за разлику од српског, где постоје, одређене нејасноће. Нпр. појам „окривљени у ужем смислу” законодавац користи како би дефинисао особу против које је подигнута оптужница, што подразумева и виши степен сумње, односно основану или оправдану сумњу којом се подразумева да је наведена особа кривично преступила. Та дефиниција се подудара са француском формулацијом *personne mise en examen*. То значи да би српски термин „оптужени” требало да одговара пару *prévenu-accusé*²³ будући да је реч о лицу против кога је потврђена оптужница и за које је одређен датум суђења²⁴.

Звања правосудних органа, судија и јавних тужилаца, као и других професија наведених у оквиру кривичних поступака, такође захтевају терминолошку анализу јер, ни у овом случају, решења која нуде речници нису увек задовољавајућа²⁵. Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 1) бележе нпр. фран-

¹⁹ Те преводне еквиваленте оправдано предлажу Јовановић/Тодоровић (2007: 184) али без објашњења, док Стругар (1998: 195) и Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 155) нуде застарели термин *inculpé* (о томе в. такође нап. бр. 13).

²⁰ За проблеме везане за превођење назива судског органа *cour d’assises* в. Стефановић 2016.

²¹ Исти проблем се појављује у случају употребе/превода српског термина „пресуда”. У Француској употребљен термин зависи од степена суда који доноси пресуду: *jugement* за првостепене судове, *arrêt* за француски апелациони, поротни и касациони суд. То једино помиње Стругар (1998: 262).

²² Изгледа да би израз *témoin assisté* био најприкладнији преводни еквивалент (в. Корни 2012: 1009–1010). Јовановић/Тодоровић (2007: 951) јесу једини који помињу *témoin assisté*, али предлажу дослован превод који не одговара француској правној реалности: „сведок који је присуствовао догађају о коме сведочи, сведок очевидац”, превод који би одговарао француском *témoin oculaire* али никако за *témoin assisté*.

²³ Јовановић/Тодоровић (2007: 189) и Јанковић/Ђуровић/Јанковић (1969: 157) логично предлажу *accusé* и *prévenu* за „оптужени” али и *incriminé* и *inculpé* који више нису у употреби. Стругар (1998: 201) даје *accusé* и *défendeur*. *Défendeur* одговара српском „оптужени” али само (и једино) у грађанском поступку.

²⁴ Изгледа да наше виђење поткрепљује и израз „у сумњи повољније по оптуженог” (по принципу *in dubio pro reo*) који се на француски преводи са *le doute doit profiter à l’accusé*.

²⁵ О томе опширније в. Стефановић 2016.

пуски термин *avoué* (између осталог) за „адвокат”. Међутим, та специфична професија, која је нестала 2012, тицала се државних службеника чија је функција била да саветују странке о евентуалности подношења жалбе пред апелационим судом, као и да им помажу у процедури пред истим судом²⁶. У српском судском систему као и у француском постоје три чина у оквиру функција јавног тужилаштва: „врховни јавни тужилац”, „виши јавни тужилац” и „основни јавни тужилац” који потпуно одговарају француским називима *procureur général*, *procureur* и *substitut du procureur*. Та се кореспонденција, међутим, не може наћи у стручним речницима и преводилац може бити у искушењу да, пратећи логику поделе судова опште надлежности у Србији, преведе „виши јавни тужилац” са *procureur de la république supérieur* а „основни јавни тужилац” са *procureur de la république de base*, у зависности од припадања вишем или основном суду. Проблем представља и превод српског „тужилаштво посебне надлежности”. У Србији јавна тужилаштва посебне надлежности су тужилаштво за организовани криминал и тужилаштво за ратне злочине. У речницима не можемо наћи превод за ту врсту тужилаштва. Француски преводни еквивалент би био *pôle judiciaire spécialisé*, али би по нашем мишљењу у овом случају било боље превести уопштеним изразом *parquet spécialisé* уз објашњење, односно експликацију, у напомени²⁷.

У овом раду настојали смо да првенствено укажемо на проблеме који се јављају у преводилачкој пракси, а који се везују за превод стручних правних термина. Током анализе показано је да постоје три ситуације које могу довести до забуне током превода – писменог или усменог. Најпре се проблем јавља у томе што српски и француски правни системи, иако су слични, поседују неке веома специфичне разлике. Специфичне разлике углавном подразумевају да се нека појава у једном систему јавља а у другом не јавља, или, што је чешћи случај, да се за једну појаву у нпр. српском систему, која може имати више обличја, употребљава искључиво један термин, док се у француском правном систему јављају различити термини, који одговарају различитим облицима једне појаве. На овакве разлике, које могу деловати конфузно, указали смо кроз примере „боравишта/пребивалишта”, односно термина „окривљени”. Трећи проблем везује се за саме речнике, који често или не нуде адекватна решења, или, у неким случајевима, нуде половична решења, а она без додатних објашњења могу довести до забуне. С друге стране, проблем се јавља и у ситуацији када се правни систем једне или обе земље мења, а речници не прате те промене, те постају застарели.

²⁶ Истини за вољу од 2012. то је искључива надлежност француских (приватних) адвоката. Додајмо да Јовановић/Тодоровић (2007: 721) дају „адвокат по поступку по жалби”, адекватнији али још увек непотпуни превод.

²⁷ Постоји наравно и могућност перифрастичног превода, као што је *pôle judiciaire spécialisé compétent pour le crime organisé/les crimes de guerre*.

ЛИТЕРАТУРА

- Варничих Донжон 2011:** Н. Варничих Донжон, *Француски језик у праву*, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.
- Јанковић/Ђуровић/Јанковић 1969:** М. Јанковић, Р. Ђуровић, Р. Јанковић, *Економско-правни речник српскохрватско-француско-немачки*, Београд: Међународна политика.
- Јовановић/Тодоровић 2007:** Ј. Јовановић, С. Тодоровић, *Речник правних термина српско-енглеско-француски*, Београд: Савремена администрација.
- Кнежевић/Јовановић 2001:** М. Кнежевић, К. Јовановић, *Економско-финансијски француско-српски речник*, Београд: Просвета.
- Корни 2012:** G. Cornu, *Vocabulaire juridique*, Paris: Presses Universitaires de France, „Quadrige”.
- Монжан-Декоден 2012:** S. Monjean-Decaudin, *La traduction du droit dans la procédure judiciaire*, Paris: Dalloz.
- Радојковић Илић 2016:** К. Радојковић Илић, *Le français juridique – Француски језик у праву*, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду.
- Стефановић 2016:** А. Стефановић, Нека запажања из области превода/тумачења судско-кривичне терминологије с француског језика на српски језик, *Наука и евроинтеграције*, Научни скуп Филозофског факултета, 10/2, Пале, Сарајево, 10–18.
- Стругар 1998:** Н. Стругар, *Српско-француски речник Политика–Право–Економија*, Београд: Удружење научних и стручних преводилаца Србије.

Aleksandar D. Stefanović

ANALYSE DES DICTIONNAIRES JURIDIQUES FRANÇAIS-SERBE

Résumé

Dans cet article nous avons tenté de mettre en exergue la problématique de la traduction et de l'interprétation juridique. Pour ce faire notre analyse s'est surtout axée sur les dictionnaires et lexiques juridiques. Le sujet a, entre autres, été choisi au regard de l'expérience personnelle de l'auteur en qualité d'expert interprète-traducteur près la cour d'appel de Paris. Ledit sujet nous semble d'autant plus intéressant que la traduction juridique, fût-elle écrite ou orale, est l'une des rares perspectives offertes aux jeunes diplômés de BCMS de l'université Paris-Sorbonne. La traduction et l'interprétation juridique constituent par ailleurs un des emplois accessoires pour les enseignants de langues rares des universités françaises, notamment parisiennes.

Mots clés : traduction de la terminologie juridique, dictionnaires juridiques, lexiques juridiques, français, serbe, correspondants traductologiques.